

MART SAARE MÄLESTUSE JÄÄDVUSTAMINE

● JAAN JOANDI MÄRKMEID VAHENDANUD JAAN LEPAJÖE ●

(Algus infolehes nr. 2)

1972. aasta 2. juulil tuli Jaan Joandi juurde muusikaajaloolane Vardo Rumessen. Viljandi Laste-muusikakooli direktor Kalle Tamra oli Vardo Rumessenit informeerinud Jaan Joandi kavatsusest korraldada Suure-Jaanis Mart Saare mälestuskontsert. Kalle Tamra oli unustanud teatada sellest kavatsusest Heliloojate Liidule. Vardo Rumessen oli Jaan Joandi plaanidega päri ja lubas ühendust võtta Eesti Raadio segakoori juhi Ants Üleoja ja mõne solistiga. Et aga Vardo Rumessenilt juubelikuul teateid ei saabunud, tuli Jaan Joandil endal hakata Tallinnaga kontakte otsima. Kogemused olid õpetanud, et selliste suurte ürituste korraldamisel ei tohi midagi jätta viimastele päevadele.

1. augustil kirjutas Magda Saar Hüpasaarelt, et August Vommil on Mart Saare bareljeef valmis, kuid ta peab seda tutvustama kunstinõukogule ja seejärel üle andma Kunsti-toodete Kombinaadile. Viimane esitab tellijale arve, kuid Looduskaitse Seltsilt peab enne olema saadud tellimiskiri. Seejärel tundis Jaan Joandi, et oma jõust jääb napiks ja kirjutas abipalve Gustav Ernesaksale mälestuskontserdi korraldamise asjas.

Samasugune kiri järgnes ka Mart Saare suurele sõbrale professor Tudor Vettikule. 9. augustil sõitis Jaan Joandi Tallinna, et kiiremini vajalike inimestega ühendusse saada.

Konservatooriumis polnud kedagi kohal. Aksel Pajupuu teatas, et Valdo Rumessen, Ants Üleoja, Johannes Jürisson ja teised on Tallinnast ära ja saabuvad alles kuu lõpuks. Gustav Ernesaks kirjutas, et tal ja RAM-il on septembris ees Soome-matk ja seetõttu ei saa endale täiendavaid ülesandeid võtta.

Nüüd külastas Jaan Joandi Arvo Ratasseppe. Too arvas, et võib-olla saavad kontserdile Suure-Jaani sõita Teaduste Akadeemia mees- ja naiskoor. Arvo Ratassepp lubas värvata ka soliste.

10. augusti hommikul oli nõupidamine Looduskaitse Seltsis. Jaan Eilart otsustas, et kuigi Kultuuriministeerium oli hauakivi paigutamisest ära öelnud, ei saa asja enam

HÜPASSAARE.

ENDEL VELISTE foto

seisma jätta, vaid tuleb lõpule viia. Ta lubas minister Paul Uusmaniga veel rääkida. Arvo Ratassepp koostas mälestuskontserdi esialgse kava: hommikul kella kümne paiku kooride saabumine Suure-Jaani, et sealt koos Hüpasaarele sõita; kell 11 muuseumi, samuti mälestustahvli avamine (Arvo Ratassepp pidas kõige sobivamaks kõnelejaks professor Tudor Vettikut); kell 14 kalmistul mälestuskivi avamine ja Mart Saare mälestuse austamine; siis vaheaeg lõunastamiseks, millele järgneks kell 18 pidulik kontsert aulas kõigi külaliskooride osavõtul.

Samal koosolekul täpsustati ka mälestuskivi kavand. Esialgsel kavandil oli Mart Saare nimi nii raidkirjas kui ka allkirja koopia graveeringuna. Otsustati jätta vaid allkirja koopia ja kogu pealmise ääre ulatuses kuuselatvade kujutis. August Vommil ei olnud selle muudatuse vastu midagi.

Jaan Joandi soov oli, et Jaan Eilart esineks mälestuskivi avamisel, sest just tema initsiatiivil ja seltsi organiseerimisel saab see kivi paigale pandud. Jaan Eilart oli septembris väga kinni (pidi USA-sse ja Kanadasse sõitma), kuid lootis kuu lõpuks tagasi tulla. Šriftide kujundamiseks soovitas Jaan Eilart Jaan Joandil pöörduda „Eesti Looduse“ toimetuse poole, et leida abilisi.

Jaan Joandi läks veel samal päeval August Vommil koju Mart Saare mälestuskivi bareljeefi vaatama. See oli hästi õnnestunud. Töö pidi kunstinõukogus 25. augustil üle vaadatama ja August Vomm lubas ta seejärel Viljandisse viia. 14. augustil sõitis Jaan Joandi vaatama, kuidas „Leolas“ töö edeneb. Seda taheti alles alustada. Asi oli viibinud tõstuki remondi tõttu. Nüüd oli ilus pruunika varjundiga kivi kohal ja töökoda lubas kõik kiviraiujad tööle panna, et mälestuskivi tähtajaks valmis saada. Meister vaatas kavandit ja leidis, et käsitsitöö suurema mahu tõttu läheb kivi kallimaks kui algul kalkuleeritud.

14. augusti kirja põhjal oli Tudor Vettik rahul, et Mart Saar saab väärrika hauakivi ja lubas heameelega kõnelema tulla. Ta soovitas esinema kutsuda eriti Eesti Raadio segakoori, kellel oli õpitud just suuremaid Mart Saare laule.

16. augustil sõitis Jaan Joandi jalgrattaga Hüpasaarele, et Magda Saarega mõned küsimused läbi arutada. Muuseumi remont loodeti lõpetada tähtajaks. Koostati Mart Saare sugulaste nimekiri, kellele kutsed saata. See jäi Jaan Joandi viimaseks kohtumiseks Magda Saarega. Magda Saar ei vihjanud kordagi oma halvale tervisele.

(Järgneb)